

Een nieuwe onthulling over Shell in Nigeria laat zien: oliehandel maakt altijd vuile handen

By **Jelmer Mommers**, decorrespondent.nl

april 2de, 2011

In de fantastische documentaire *Big Men, Hier was de onvergetelijke film over olie, corruptie en kapitalisme te zien. Hier was de onvergetelijke film over olie, corruptie en kapitalisme te zien. Big Men*, zegt een medewerker van een klein Amerikaans oliebedrijf dat zaken doet in Ghana: ‘De oliebusiness is een teamsport.’

Die zin bleef lang in mijn hoofd hangen. In de film zien we hoe de mannen van het Texaanse oliebedrijfje Kosmos Energy een groot olieveld voor de kust van Ghana proberen te ontginnen. Er moeten continu ambtenaren en ministers gemasseerd worden zodat uiteindelijk de olie kan vloeien.

De film leerde me: olie is *altijd* politiek. Als je als oliebedrijf een licentie weet te krijgen, dan moet je met iedereen vrienden worden en - indien nodig - je belangen keihard verdedigen, zeker als een land politiek instabiel of corrupt is. Een nieuw regime kan je licentie zomaar intrekken, en dan sta je met lege handen.

Oliewinnen in een corrupt land = vuile handen maken

Precies dat gebeurde regelmatig met de licentie OLP245, die Shell voor het eerst in 2000 verkreeg in Nigeria. Jarenlang was er getouwtrek tussen de Nigeriaanse overheid, Shell en een lokaal oliebedrijf over wie het enorme olieveld ‘OPL 245 is een stuk zee in de Golf van Guinee ten zuiden van de

Niger Delta; 1945 vierkante kilometer, bijna zo groot als de provincie Noord-Holland, met dieptes tot 2400 meter,' schrijft Vrij Nederland. 'Onder de zeebodem ligt een oliemeer met een geschatte omvang van 9 miljard vaten en de duizelingwekkende waarde van 450 miljard dollar - tegen de huidige olieprijs.' Hier lees je het onderzoek van VN. voor de Nigeriaanse kust mocht gaan aanboren, waardoor Shell de licentie weer verloor. In 2011 wist Shell opnieuw een deal te sluiten: het zou OLP245 met het Italiaanse oliebedrijf ENI gaan ontginnen.

Het materiaal laat zien *hoe* Shell vanuit het hoofdkantoor in Den Haag trachtte zaken te doen met een veroordeelde witwasser - zonder zelf vuile handen te maken

Die deal werd in februari 2014 door het Nigeriaanse parlement bekritiseerd. Het was 'een zeer gebrekkige overeenkomst' die 'niet in nationaal belang is' en zelfs 'tegen de Nigeriaanse wet.'

In april van dit jaar raakte Shell in opspraak toen nieuw uitgelekt materiaal BuzzFeed bracht het nieuws zondag met de Italiaanse krant Il Sole 24 Ore: 'How one of the world's biggest oil firms secured a \$1.3 billion deal mired in corruption allegations.' liet zien hoe ver het bedrijf ging om de licentie in handen te krijgen. Tot in de hoogste regionen van Shell was bekend dat er met een veroordeelde witwasser zaken werden gedaan om OLP245 in handen te krijgen.

Deze week publiceert *Vrij Nederland* een nieuwe reconstructie over de zaak. Journalist Harm Ede Botje kreeg een harde schijf met negen gigabyte informatie in handen - 'duizenden pagina's interne e-mails, rapporten en afgeluisterde gesprekken.'

Het nieuwe materiaal laat zien *hoe* Shell vanuit het hoofdkantoor in Den Haag trachtte zaken te doen met een veroordeelde witwasser - zonder zelf vuile handen te maken.

Hoe ver Shell ging om van een corrupte oud-olieminister af te komen

De strijd om de licentie werd voor het eerst in januari 2015 beschreven door onderzoeksjournalist Sanne Terlingen in magazine *OneWorld*. *Hier het stuk uit OneWorld: 'Witwassen met hulp van Shell.'* *Hier het stuk uit OneWorld: 'Witwassen met hulp van Shell.'* *OneWorld*. Op basis van onderzoek met de Nigeriaanse journalist Idris Akinbajo beschreef Terlingen het getouwtrek om het olieveld en de deal die Shell sloot om de olie te mogen winnen.

Uit het onderzoek van de twee bleek dat Shell *wist* dat een groot deel van de aankoopsom die het bedrijf aan de Nigeriaanse overheid betaalde, terugvloeide naar de corrupte oud-olieminister en zakenman Dan Etete.

Etete had als minister het olieveld aan zijn eigen oliebedrijf Malabu toegewezen, en moest nu worden uitgekocht. Shell en ENI bedachten een deal waarbij het geld - 1,1 miljard dollar - werd overgeboekt naar een rekening van de Nigeriaanse overheid in Londen. Wat er daarna gebeurde? De oliebedrijven hielden tot nu toe steeds vol dat ze dat niet wisten.

Maar uit materiaal dat in april openbaar werd gemaakt De Britse onderzoekers van Finance Uncovered en Global Witness brachten dit rapport uit over de deal. blijkt dat Shell wel degelijk wist dat het grootste deel van het geld - 1,092 miljard dollar - in handen van Etete zou komen, die het weer zou gebruiken om steekpenningen uit te betalen.

In een van de gelekte e-mails schrijft een Shellmedewerker dat Etete 'het geld al kon ruiken.' Bron: Global Witness report, p. 10 Ze bespraken ook manieren om de oud-olieminister te paaien, bijvoorbeeld door hem mee te nemen op hertenjacht in Schotland. Etete was op dat moment al in Frankrijk veroordeeld voor witwassen.

Voor de schermen deed Shell alsof het een deal had gesloten met de Nigeriaanse overheid. Achter de schermen schakelde het twee speciale medewerkers in, oud-spionnen van de Britse geheime dienst MI6, om een deal met Etete te verkennen.

De betalingsconstructie met de Londense rekening was niet meer dan een 'condoom,' The Guardian schreef in maart over de deal en voerde een 'fixer' op die de financiële constructie beschreef als een 'condoom.' aldus een betrokkene, een beschermingsconstructie die afstand moest scheppen tussen de westerse oliebedrijven en de corrupte Nigeriaan.

Wat de reconstructie van *Vrij Nederland* laat zien

De nieuwe reconstructie Het volledige verhaal van VN is te lezen op Blendle. Het volledige verhaal van VN is te lezen op Blendle. nieuwe reconstructie van *Vrij Nederland* laat zien dat Shell doelbewust voor deze constructie ging:

- De top van het bedrijf *koos* ervoor niet precies uit te zoeken wat er met het geld zou gebeuren. In een verplicht 'boekenonderzoek' dat aan de deal vooraf ging, deed Shell bewust geen poging om corruptie bij Malabu te onderzoeken, 'In een niet gedateerd document met als onderwerp 'due diligence Malabu' wordt in de eerste zin uitdrukkelijk gesteld dat het boekenonderzoek wordt beperkt tot de vraag wie de eigenaar was van het bedrijf, een onderzoek dus bij de lokale Kamer van Koophandel. Nergens in het stuk en in de honderden e-mails wordt gerept van de noodzaak van onderzoek naar mogelijke risico's van corrupte praktijken. Nooit wordt ook de vraag gesteld of een deal met Malabu wel mag volgens het Nigeriaanse recht. Op grond van lokale wetgeving moeten immers alle opbrengsten van de olie verkoop in de staatskas vloeien.' Lees in VN: 'Corrupte Constructies.' terwijl dat volgens de eigen *Code of Conduct* wél had moeten.
- Peter Robinson, vicepresident Sub-Sahara Afrika voor Shell, meldde in een e-mail expliciet dat hij 'een alternatieve structuur' had gevonden om

het geld over te maken. Hij doelt op de tweetrapsraket - de condoom, zo je wil - die afstand creëerde tussen de oliebedrijven en Etete.

Als je de reconstructie in *VN* leest, krijg je het gevoel dat de Shelltop blind was geworden voor de risico's toen de aankoop van het olieveld zo dichtbij was. 'We moeten snel handelen omdat de wolven rondcirkelen,' schreef topman Malcolm Brinded op 11 oktober 2010 aan Robinson.

De Rus Ednan Agaev, die namens Etete met Shell onderhandelde over OPL245, zegt achteraf: 'De top van Shell kneep een oogje dicht en wilde geen enkel contact met Etete.' Maar wist dus wel precies wat er speelde. Eni besloot 'het aan Shell over te laten' Dat schreef Peter Robinson op 31 maart 2011 in een e-mail, waar *VN* verslag van doet. Bron: Dat staat in het *VN*-verhaal: 'Corrupte constructies.' en ging erin mee.

De nieuw gelekte e-mails zijn 'niet behulpzaam'

Hoe we dit allemaal weten? Omdat Shell en ENI inmiddels in Italië worden vervolgd voor de deal. Gedurende de rechtszaak wordt steeds meer materiaal openbaar. *VN* kreeg een groot deel van het dossier in handen dat door de Italiaanse justitie is aangelegd.

Het saillantst tot nu toe is een telefoongesprek tussen Shell-CEO Ben van Beurden en zijn (inmiddels afgezwaaide) financiële topman Simon Henry. De twee bespreken een inval in hun kantoor in Den Haag door de Nederlandse opsporingsdienst FIOD en het Openbaar Ministerie. Die waren in actie gekomen op verzoek van de Italiaanse aanklager.

Follow the Money publiceerde het hele telefoongesprek.

Follow the Money

Full phone call between Shell's CEO Van Beurden and CFO Henry
SoundCloud

Het telefoongesprek is veelzeggend: Van Beurden en Henry zijn ontspannen, ze wekken niet de indruk dat ze iets te verbergen hebben of dat ze iets strafbaars willen toedekken. Tegelijk zijn ze zich ervan bewust dat er materiaal naar buiten kan komen dat, in de woorden van Van Beurden, 'niet behulpzaam' is. The New York Times schreef deze bondige samenvatting van de deal en het gelekte materiaal. The New York Times schreef deze bondige samenvatting van de deal en het gelekte materiaal. 'niet behulpzaam' is.

Hij doelt op e-mails van de oud-spionnen die Shell inhuurde, waaruit duidelijk blijkt dat Shell met Etete onderhandelde en wist dat hij van de deal zou profiteren. Zulke mails werden ook doorgestuurd naar topmannen in het bedrijf, waaronder Peter Voser.

'Kantoorgebouwen in Abuja, een shopping mall in Dubai, vijf Mercedesen in de c-klasse, twee Range Rovers en drie Chevrolet-busjes'

Tot april 2017 zei Shell steeds dat betalingen aan Etetes oliebedrijf Malabu 'zijn gedaan zonder [Shells] kennis, toestemming of uit diens naam.' Bron: YahooNews: 'Eni, Shell deny wrongdoing in Nigeria after allegations of improper payment' Maar inmiddels heeft Shell toegegeven Reuters: 'Shell says it knew some payments for Nigeria oilfield would go to Malabu' dat het wist dat de 1,1 miljard dollar die het de Nigeriaanse overheid betaalde, gebruikt zou worden om Etete uit te kopen. BBC: 'Shell admits dealing with money launderer' BBC: 'Shell admits dealing with money launderer' om Etete uit te kopen. De enige manier om de impasse over de licentie te doorbreken, was te onderhandelen met Etete Op de website van Global Witness lees je de reactie van Etete op de aantijgingen. Op de website van Global Witness lees je de reactie van Etete op de aantijgingen. Etete en Malabu, aldus Shell.

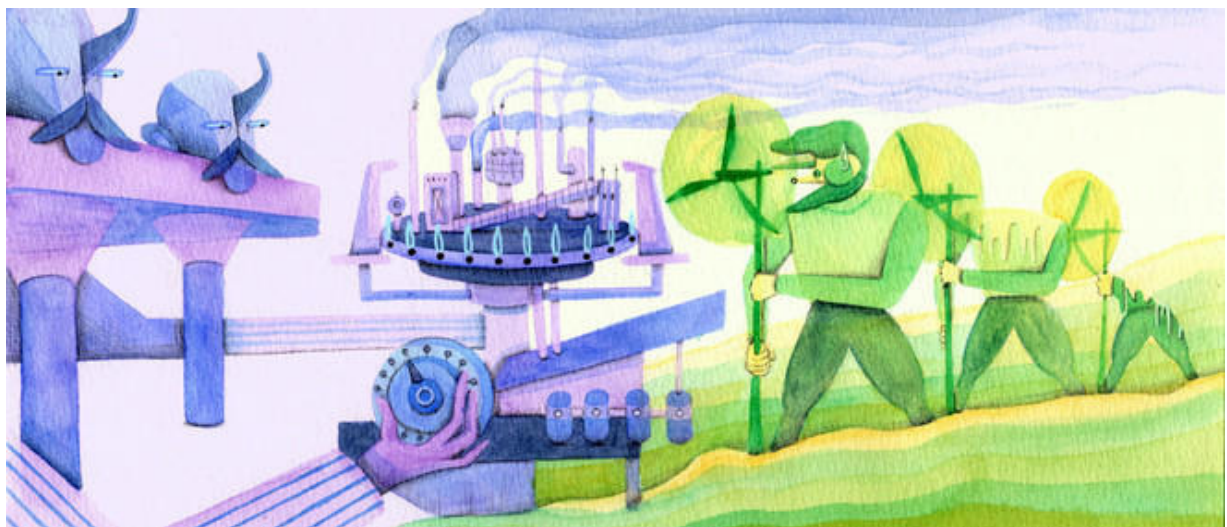
De vraag is of het ook anders had gekund. Shell had ook af kunnen zien van een deal over het Nigeriaanse olieveld, zou je zeggen. Maar de oliebusiness is een teamsport, en als je eenmaal meespeelt, is het misschien wel onmogelijk er weer uit te stappen.

De grootste gedupeerde is de Nigeriaanse burger. Die liep 1,1 miljard dollar mis - geld dat naar onderwijs, zorg en infrastructuur had kunnen gaan in plaats van naar een corrupte oud-minister.

Dankzij de documenten van de Italiaanse justitie, weten we wat daar onder meer van gekocht is: 'Kantoorgebouwen in de Nigeriaanse hoofdstad Abuja, een shopping mall in Dubai, vijf Mercedesen in de c-klasse, twee Range Rovers en drie Chevrolet-busjes, een gepantserde Cadillac en een Global Jet Bombardier Vision 6000 [een privéjet] van 56,7 miljoen dollar.' Bron: VN: 'Corrupte constructies'

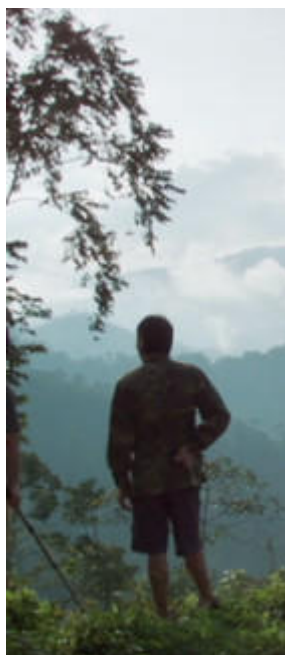
Begin november besluit de Italiaanse onderzoeksrechter of Shell en ENI vervolgd worden.

Lees ook:

Dit zijn de zes grootste missers in het klimaatbeleid van Rutte III Rutte III noemt zich 'het groenste kabinet ooit.' Maar dit kabinet gaat de internationale klimaatdoelen niet halen. Om de industrie te verduurzamen worden niet bedrijven, maar burgers op kosten gejaagd. Lees de analyse hier terug

Nu te zien: *The Borneo Case*. Een film over het redden van een regenwoud
The Borneo Case laat zien dat de inspanningen van een kleine groep activisten
een groot verschil kunnen maken. Je kunt de documentaire uit het Movies
that Matter-archief hier tot en met zondagavond bekijken. Bekijk de film
hier